

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jiřího Zemánka, soudce Josefa Fialy a soudkyně zpravodajky Milady Tomkové o ústavní stížnosti **Bc. S. U.**, zastoupené JUDr. Martinou Hrbatovou, advokátkou, sídlem Karlov 2392/6, Prostějov, proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. května 2018 č. j. 25 Co 59/2018-52 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. listopadu 2017 č. j. 26 C 59/2017-30, za účasti **Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 2**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Ministerstvo spravedlnosti**, sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2 – Nové Město, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Ústavní stížnost se v části, kterou byl napaden rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. května 2018 č. j. 25 Co 59/2018-52, zamítá.

II. Ve zbývající části se ústavní stížnost odmítá.

O d ů v o d n ě n í:

I.

Vymezení věci

1. Posuzovanou ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, neboť se domnívá, že jimi došlo k porušení jejích práv zaručených čl. 2, čl. 4 a čl. 90 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), čl. 2, čl. 8 odst. 1 a 2, čl. 36 odst. 1, čl. 39 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

2. Jak vyplynulo z ústavní stížnosti a vyžádaných spisů Obvodního soudu pro Prahu 2 (dále také jen „obvodní soud“) sp. zn. 26 C 59/2017, Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 1 T 107/2016 a Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje, Územního odboru Prostějov, Oddělení obecné kriminality SKPV Prostějov sp. zn. KRPM-15166-43/TČ-2016-141271, stěžovatelka byla po dobu 47 hodin zadržena jako podezřelá podle § 76 odst. 1 trestního řádu. Následně byla propuštěna, aniž by proti ní bylo zahájeno trestní stíhání.

3. V řízení před obvodním soudem se stěžovatelka domáhala po České republice jako žalované zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). V žalobě uvedla, že u ní byla provedena domovní prohlídka, které se nemohla zúčastnit, přičemž své zadržení vnímá jako projev odplaty za to, že příslušníci policie domovní prohlídku provedli nedbale a přehlédli 200 000 Kč, které měla uloženy na zcela

viditelném místě. Dále stěžovatelka popsala okolnosti jejího zadržení, kdy jí byly odebrány hodinky, otisky prstů a vzorky DNA a po celou dobu měla na ruku pouta. Zadržení se údajně zásadním způsobem dotklo i jejího syna a rodičů, kteří o něj museli pečovat. Podle žaloby považovala za nesprávný úřední postup i to, že policie uváděla její jméno na předvolání svědků v trestní věci jejího partnera, proti kterému trestní stíhání zahájeno bylo. Po zadržení se u ní navíc údajně začaly objevovat zdravotní potíže.

4. Obvodní soud ústavní stížností napadeným rozsudkem žalobě částečně vyhověl a přiznal stěžovatelce 3 000 Kč s příslušenstvím. Soud vyšel z toho, že dle judikatury je sdělení obvinění, které nevyústí v odsuzující rozsudek, nezákonným rozhodnutím a je třeba v souvislosti s takto vedeným trestním řízením poškozené odškodnit. Tento výklad je dle soudu nutno vztáhnout i na případ stěžovatelky, byť byla pouze v pozici podezřelé, a proto jí odškodnit za dva dny, po které byla zadržena. Při vyčíslení výše zadostiučinění soud vyšel z odškodnění za vazbu, u níž se přiznává od 500 do 1 500 Kč. Vzhledem k okolnostem případu pak stěžovatelce přiznal 1500 Kč za každý ze dvou dnů, po které byla stěžovatelka zadržena.

5. K odvolání žalované Městský soud v Praze (dále také „městský soud“) ústavní stížností napadeným rozsudkem prvostupňové rozhodnutí změnil a žalobu zamítl. Podle odvolacího soudu byl postup orgánů činných v trestním řízení v souladu se zákonem. Stěžovatelka byla zadržena při splnění podmínek stanovených trestním řádem a byla propuštěna na svobodu před uplynutím 48 hodin, jak vyžaduje § 76 odst. 4 trestního řádu. Stěžovatelce byly sděleny důvody zadržení a bylo jí umožněno zvolit si obhájce, který byl přítomen jejímu výslechu. V posuzované věci tak dle soudu nedošlo k nezákonnému rozhodnutí ani nesprávnému úřednímu postupu.

6. Stěžovatelka následně podala ústavní stížnost, v níž opět shrnuje okolnosti jejího zadržení. Závěr městského soudu považuje za rozporný s účelem zákona č. 82/1998 Sb. a základním právem na ochranu proti nezákonné ingerenci státu do ústavně zaručených práv. Stěžovatelka poukazuje na to, že stát běžně odškodňuje osoby za nesprávný úřední postup ve věcech, kdy bylo vedeno trestní stíhání a následně došlo ke zproštění obžaloby proto, že soudy nenalezly důvody pro odsouzení. V tomto konkrétním případě je dle stěžovatelky situace úplně jiná, jelikož přes zákonně prováděné odposlechy, přes roční trestní stíhání jejího druha a přes 47 hodin trvající omezení stěžovatelky na její osobní svobodě nebyl zjištěn jediný důkaz proto, aby bylo proti stěžovatelce zahájeno trestní stíhání.

7. Podle stěžovatelky je zadržení za situace, kdy se původní podezření nepotvrdí, zcela nepřijatelným zásahem do práv zadržené osoby a jde zcela jednoznačně o nesprávný úřední postup.

8. Závěrem stěžovatelka shrnuje, že brojí proti tomu, že soudy její zadržení ani postup Okresního státního zastupitelství v Prostějově, které vydalo souhlas k odposlechům stěžovatelky, nepodřadily pod nesprávný úřední postup, jakož i proti tomu, že odvolací soud přiznal žalované náhradu nákladů za úkony, které neexistují.

II.

Procesní předpoklady řízení o ústavní stížnosti

9. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, jež byla účastnicí řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je – v rozsahu, jímž je napadán rozsudek městského soudu – přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

10. V rozsahu, kterým je napadán rozsudek obvodního soudu, je naopak ústavní stížnost nepřípustná. Nezměněná část tohoto rozsudku (jíž bylo rozhodnuto o zamítnutí stěžovatelčiny žaloby co do 23 000 Kč) totiž nebyla napadena odvoláním (stěžovatelky ani žalované), a proto nabyla samostatně právní moci, aniž by stěžovatelka proti němu vyčerpala všechny opravné prostředky, které měla k dispozici.

11. Právě vyřčené neovlivňuje rozsah otázek, kterými se Ústavní soud může tímto nálezem zabývat. Skutečnost, že spor před městským soudem byl veden toliko o částku 3 000 Kč, tedy částku hluboko pod hranici bagatelnosti, nicméně může hrát roli při posuzování míry potenciálního zásahu do základních práv stěžovatelky (viz k tomu body 16 a násl.).

III.

Průběh řízení před Ústavním soudem

12. Ústavní soud vyzval účastníky a vedlejší účastníci řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

13. Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti se k ústavní stížnosti nevyjádřila.

14. Obvodní soud pro Prahu 2 i Městský soud v Praze v podstatě jen odkázaly na odůvodnění napadených rozhodnutí, na což stěžovatelka reagovala replikou, v níž odkázala pro změnu na svou ústavní stížnost.

15. Ústavní soud rozhodl podle § 44 zákona o Ústavním soudu bez nařízení ústního jednání, neboť od něj nemohl očekávat další objasnění věci.

IV.

Vlastní posouzení

16. Jak již bylo řečeno výše, spor před městským soudem byl veden již jen o částku 3 000 Kč. Ústavní soud přitom při posuzování jednotlivých pochybení orgánů veřejné moci konstantně přihlíží k tomu, jak intenzivně tato pochybení mohla zasáhnout do sféry stěžovatelů. Z toho důvodu obvykle odmítá jako zjevně neopodstatněné ústavní stížnosti směřující proti rozhodnutím o částkách, jež jsou svojí povahou bagatelní. Je při tom veden úvahou, že tato rozhodnutí nejsou schopna představovat porušení základních práv a svobod.

17. Této praxi odpovídá i zákonná úprava v občanském soudním řádu, která přípustnost opravných prostředků obvykle váže na určitou minimální výši předmětu sporu [srov.

ustanovení § 202 odst. 2 či § 238 odst. 1 písm. c)]. Bylo by proti logice těchto omezení, pokud by se přezkum rozhodnutí, proti nimž nejsou řádné či mimořádné opravné prostředky s ohledem na bagatelnost předmětu sporu přípustné, pouze automaticky přesunul do roviny ústavního soudnictví. Tento výklad nelze chápat jako *denegatio iustitiae*, nýbrž jako promítnutí celospolečenského konsensu o bagatelnosti výše uvedených sporů do výkladu základních práv.

18. Uvedené úvahy neznamenají, že by každá ústavní stížnost, která vyšla z řízení o bagatelní částce, musela být Ústavním soudem bez dalšího odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Jak konstatoval Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014 (N 55/73 SbNU 89), právní hranice bagatelnosti nemusí být určující např. s ohledem na kvalitativní stránku věci, tedy pokud se věc z hlediska ústavnosti jeví natolik významná, že určitým způsobem přesahuje kauzu samotnou. V první řadě může jít o situaci, kdy lze v individuálním případě uvažovat o natolik intenzivním zásahu, že by způsobil ve smyslu čl. 4 odst. 4 Listiny kolizi se samotnou podstatou a smyslem dotčeného základního práva či svobody (zpravidla půjde o zcela klíčové principy spravedlivého procesu, popř. absenci jejich uplatnění vůbec). Do druhé skupiny možno zařadit případy, kdy výsledky příslušného přezkumu, v němž jde o posouzení (a to nutno zdůraznit) otázky ústavněprávní relevance, může mít zásadní význam z hlediska další rozhodovací činnosti obecných soudů, zejména pak, nebyla-li daná otázka dosud Ústavním soudem vyřešena a je zřejmé, že jeho rozhodnutí může mít vliv na posouzení velkého množství případů (s alespoň nepřímým ústavněprávním dopadem) projednávaných před obecnými soudy.

19. Předmětem nyní posuzované ústavní stížnosti je otázka, zda osoby zadržené jako podezřelé podle § 76 odst. 1 trestního řádu – za situace, kdy se podezření nepotvrdilo – mají základní právo na odškodnění. Jde o otázku se zjevným ústavněprávním dopadem, která navíc nebyla v judikatuře Ústavního soudu vyřešena. Ústavní soud se doposud zabýval především situacemi, kdy bylo odškodnění požadováno za vazbu uvalenou v rámci trestního stíhání (resp. přímo za vedení trestního stíhání), které nevyústilo v odsuzující rozsudek. Nadto v těchto případech není judikatura Ústavního soudu zcela jednotná, jak bude popsáno dále.

20. Ústavní soud proto ústavní stížnost navzdory bagatelnosti předmětu sporu před městským soudem neodmítl jako zjevně neopodstatněnou, ale podrobil ji plnému meritornímu přezkumu.

21. Na jeho základě dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

22. Ačkoli klíčovým argumentem ústavní stížnosti je, že zadržení stěžovatelky bylo nezákonné, neboť proti ní následně nebylo zahájeno trestní stíhání, namítala stěžovatelka také to, že zadržení od počátku nemělo zákonný podklad, jelikož představovalo jen jakousi odvetu orgánů činných v trestním řízení. Ústavní soud se tedy prvně zabýval tím, zda lze samotné zadržení – bez ohledu na to, že stěžovatelka následně byla nebo nebyla obviněna – považovat za souladné s ústavním pořádkem. Poté se Ústavní soud zaměřil na důsledky absence obvinění stěžovatelky (resp. odsuzujícího rozsudku) pro její nárok na odškodnění.

IV./A

Soulad zadržení stěžovatelky s ústavním pořádkem

23. Osobní svobodu jednotlivce zaručuje čl. 8 Listiny stanovující mimo jiné podmínky, za nichž může být jednotlivce zadržen. Podle čl. 8 odst. 3 Listiny obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržená osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu.

24. Stěžovatelka v ústavní stížnosti netvrdí, že by nebyla vyslechnuta či že by byla zadržena po dobu přesahující 48 hodin. Zmínila nicméně, že jí nebyly sděleny důvody zadržení („*nikdo mi neřekl, proč jsem zadržována*“), a dále namítá, že pro její zadržení neexistoval jakýkoli důkaz a šlo o odplatu za „zpackanou“ domovní prohlídku. Posledně uvedenou námitkou v podstatě tvrdí, že nebyla zadržena v souladu se zákonem, jelikož zadržena může být podle § 76 trestního řádu jako osoba podezřelá a v případě, že je naplněn jeden vazebních důvodů podle § 67 trestního řádu.

25. Ústavnímu soudu nicméně na základě vyžádaných spisů nezbyvá než konstatovat, že stěžovatelce zcela jednoznačně důvody zadržení sděleny byly (viz protokol o výslechu podezřelé, učiněném za přítomnosti obhájkyne, na č. 1. 93 spisu Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 1 T 107/2006). V této souvislosti Ústavní soud připomíná, že dle § 34 odst. 1 zákona o Ústavním soudu musí každý návrh na zahájení řízení obsahovat mimo jiné „pravdivé vyličení rozhodujících skutečností“. Úmyslné nesplnění tohoto zákonného požadavku může být i důvodem k odmítnutí ústavní stížnosti.

26. Už vůbec pak z ničeho neplyne snaha orgánů činných v trestním řízení se stěžovatelce „mstít“. Stěžovatelka zdůrazňuje, že trestní stíhání jejího druhu nemá s ní samotnou nic společného. Ovšem to, že její druh byl pravomocně odsouzen za zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, přičemž tyto látky přechovával spolu s nástroji pro jejich výrobu a s příjmy z jejich prodeje ve stěžovatelčině bytě a rozvážel je (minimálně podle původních zjištění) mimo jiné i stěžovatelčím autem, ukazuje, že počáteční podezření orgánů činných v trestním řízení, že se trestné činnosti dopouštěla i stěžovatelka, nebylo zjevně chybné, nýbrž naopak pro danou fázi trestního řízení dostatečně důkazně podpořené (a to tím spíše vzhledem k zajištěným odposlechům zachycujícím konverzaci mezi stěžovatelkou a jejím druhem týkající se s největší pravděpodobností právě předmětné trestné činnosti). S ohledem na charakter trestné činnosti pak nelze za svévolnou považovat ani úvahu orgánů činných v trestním řízení, že byly naplněny vazební důvody dle § 67 písm. b) a c) trestního řádu, zvláště pak za situace, kdy výpovědi svědků představovaly v dané trestní věci jeden z klíčových důkazů a kdy existovala reálná obava, potvrzená domovní prohlídkou, že stále existuje velké množství látky připravené k prodeji (ostatně poukázat lze v této souvislosti i na to, že stěžovatelčin druh trestnou činnost páchal, ačkoli jiné jeho trestní stíhání pro obdobnou trestnou činnost bylo podmíněně zastaveno).

27. Pro úplnost Ústavní soud poznamenává, že zadržení stěžovatelky bylo i v souladu s čl. 5 Úmluvy (alespoň tedy ve světle námitek, které stěžovatelka vznesla). Stěžovatelka byla v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy zbavena osobní svobody za účelem předvedení před soud (viz § 76 odst. 4 trestního řádu; skutečnost, že s ohledem na rozptýlení podezření nakonec před soud předvedena nebyla a místo toho byla propuštěna, porušení Úmluvy nezakládá; viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 11. 1988 ve věci *Brogan a další proti Spojenému království*, č.

11209/84, 11234/84, 11266/84, 11386/85), a to pro podezření ze spáchání trestného činu. Jde-li o toto podezření, Úmluva nevyžaduje, aby již v momentu zadržení měly orgány činné v trestním řízení dostatek důkazů k obvinění či dokonce odsouzení podezřelého. Právě zadržení má ostatně sloužit k posunu ve vyšetřování, tedy k posílení nebo vyvrácení původního podezření (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 10. 1994 ve věci *Murray proti Spojenému království*, č. 14310/88). V nyní posuzované věci, jak již bylo řečeno, mělo počáteční podezření vedoucí k omezení stěžovatelky na svobodě odpovídající oporu v do té doby známých okolnostech případu.

28. Lze tudíž učinit dílčí závěr, že zadržení stěžovatelky nebylo – v daný moment – nezákonné či nesprávné.

IV./B

Odškodnění za zadržení stěžovatelky, nevedlo-li k odsuzujícímu rozsudku

29. Nyní tedy musí Ústavní soud posoudit ústavněprávní důsledky toho, že původně zákonné omezení osobní svobody stěžovatelky jako podezřelé nebylo následováno jejím pravomocným odsouzením. Konkrétně, zda ústavní pořádek v takovém případě zaručuje za omezení osobní svobody – bez ohledu na jeho původní zákonnost – odškodnění.

30. Právo na náhradu škody (včetně nemajetkové újmy) je na ústavní úrovni obecně zakotveno v čl. 36 odst. 3 Listiny, dle kterého má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudů, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Dle čl. 36 odst. 4 Listiny pak podmínky a podrobnosti upravuje zákon. V souvislosti se zbavením osobní svobody je právo na náhradu škody zaručeno i čl. 5 odst. 5 Úmluvy, podle něhož každý, kdo byl zatčen nebo zadržen v rozporu s ustanoveními čl. 5 Úmluvy, má nárok na odškodnění.

31. Základním východiskem při výkladu ústavně zaručeného práva na náhradu škody je skutečnost, že ústavodárce výslovně do Listiny zakotvil výše uvedený čl. 36 odst. 3 Listiny, podle něhož každému náleží odškodnění za nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup. Při absenci jiného ustanovení řešícího náhradu škody totiž z této skutečnosti nevyhnutelně plyne, že právo být odškodněn za zákonné rozhodnutí či správný úřední postup Listina nezaručuje. Tento výklad je jediný možný nejen z hlediska (jednoznačného) textu Listiny, nýbrž i s ohledem na její účel a smysl.

32. Zamýšlel-li by totiž ústavodárce zakotvení práva na náhradu škody způsobené zákonným rozhodnutím či správným úředním postupem, byl by čl. 36 odst. 3 Listiny formulován zcela odlišně. Smyslem a účelem čl. 36 odst. 3 Listiny, ve znění zvoleném ústavodárcem, je jednoduše pouze to, aby byl odškodněn každý, komu vznikla škoda nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem.

33. Obdobně platí i konkrétně ve vztahu k možné škodě v důsledku zásahu do práva dle čl. 8 Listiny. Smyslem a účelem čl. 8 Listiny, jak vyplývá z jeho textu, je zabránit tomu, aby jednotlivci byli omezováni na svobodě, aniž by k tomu byly splněny vyjmenované podmínky. Mezi nimi není podmínka, podle níž by omezení na svobodě v rámci trestního řízení muselo být odškodněno v případě, že osoba takto na svobodě omezená nebude pravomocně odsouzena pro spáchání trestného činu. Odškodnění speciálně za omezení jednotlivce na svobodě Listina vůbec neupravuje, a proto se i na něj vztahuje

pouze právo na náhradu škody dle čl. 36 odst. 3 Listiny, které je ovšem limitováno na nezákonné rozhodnutí a nesprávný úřední postup.

34. Jinými slovy, při existenci čl. 36 odst. 3 Listiny a absenci speciální úpravy odškodnění za omezení osobní svobody by jakýkoli jiný výklad Listiny, než že za zákonné omezení osobní svobody odškodnění nenáleží, činil čl. 36 odst. 3 nadbytečným (a jeho přijetí ústavodárcem nelogickým). Výklad jakéhokoli právního dokumentu – kterým Listina základních práv a svobod bezpochyby je – zcela popírající jeho text, smysl i účel a vedoucí k irelevanci a nadbytečnosti těch ustanovení, která výslovně dopadají na řešenou problematiku, ale nemůže obstát.

35. Opět jen pro úplnost Ústavní soud dodává, že právo být odškodněn za zákonné omezení na svobodě, neplyne ani z čl. 5 Úmluvy. Dle výše citovaného čl. 5 odst. 5 Úmluvy je totiž nárok na odškodnění podmíněn zatčením nebo zadržením „v rozporu s ustanoveními čl. 5 Úmluvy“. Jinými slovy, pokud tento rozpor dán není, Úmluva právo na odškodnění nezaručuje. Tomu odpovídá i judikatura Evropského soudu pro lidská práva (viz rozsudek ze dne 28. 9. 1995 ve věci *Masson a Van Zon proti Nizozemsku*, č. 15346/89 a 15379/89).

36. Výklad, že Listina (resp. ústavní pořádek) nezaručuje právo být odškodněn za zákonné omezení osobní svobody, je podpořen i většinovou judikaturou Ústavního soudu (jakož i Nejvyššího soudu, srov. rozsudek sp. zn. 30 Cdo 3171/2014 ze dne 18. 2. 2015).

37. V nálezu sp. zn. II. ÚS 596/02 ze dne 5. 5. 2004 tak Ústavní soud uvedl:

„Základní právo na odškodnění ve smyslu čl. 36 odst. 3 Listiny má pouze ten, jemuž byla škoda způsobena nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Uvalení vazby na osobu obviněnou z trestného činu samo o sobě nezákonným rozhodnutím není, pokud je toto rozhodnutí učiněno v souladu s čl. 8 odst. 4 a 5 Listiny, resp. v souladu s trestním řádem. Vazba neztrácí svou zákonnou kvalitu tím, že osoba obviněná a později obžalovaná z trestného činu byla nakonec obžaloby zproštěna proto, že nebylo prokázáno, že skutek spáchala. Jestliže zákon č. 58/1969 Sb. (dnes zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem) zakládá odpovědnost státu za škodu způsobenou vedle nezákonného též zákonným rozhodnutím o vazbě, pokud byl obžalovaný později zproštěn obžaloby, poskytuje vyšší zákonný standard ochrany práv. Jde bezpochyby o moudrý a vítaný počín zákonodárce, který si nadevše cení osobní svobody jednotlivce, nikoli však o plnění závazného pokynu podle čl. 36 odst. 3 Listiny.

Stejně tak ustanovení čl. 5 odst. 5 Úmluvy ... stipuluje právo na odškodnění tomu, kdo byl obětí zatčení nebo zadržení v rozporu s ustanoveními čl. 5. Ustanovení čl. 5 odst. 1 Úmluvy přitom činí výjimky z práva na svobodu a osobní bezpečnost v případech zákonného zatčení nebo jiného zbavení svobody.

Ústavní soud konstatuje, že stěžovatel ani ostatní účastníci nezpochybňují, že uvalení vazby na stěžovatele bylo v okamžiku přijetí tohoto rozhodnutí i po celou dobu trvání vazby zákonné a ani v trestním spisu neshledal Ústavní soud žádné indicie zpochybňující zákonnost vazby vykonané na stěžovateli. Ústavní soud proto uzavírá, že ustanovení čl. 36 odst. 3 Listiny není na daný případ vůbec aplikovatelné.“

38. Tento právní názor Ústavního soudu dosud nebyl řádným postupem (tedy podle § 23 zákona o Ústavním soudu) překonán.

39. Do jisté míry odlišný názor se nicméně posléze objevil v nálezu sp. zn. II. ÚS 590/08 ze dne 17. 6. 2008, v němž Ústavní soud aplikoval svou judikaturu týkající se odškodnění za trestní stíhání nevedoucí k pravomocnému odsouzení i na případy náhrady škody za výkon vazby. Konstatoval při tom, že *„ústavněprávní základ nároku jednotlivce na náhradu škody v případě trestního stíhání, které je skončeno zproštěním obžaloby, je třeba hledat nejen v ustanovení čl. 36 odst. 3 Listiny, ale v obecné rovině především v čl. 1 odst. 1 Ústavy, tedy v principech materiálního právního státu. Má-li být stát skutečně považován za materiální právní stát, musí nést objektivní odpovědnost za jednání svých orgánů, kterým státní orgány nebo orgány veřejné moci přímo zasahují do základních práv jednotlivce. Nelze totiž přehlédnout, že stát nemá svobodnou vůli, nýbrž je povinen striktně dodržovat právo v jeho ideální (škodu nepůsobící) interpretaci. Na jednu stranu je jistě povinností orgánů činných v trestním řízení vyšetřovat a stíhat trestnou činnost, na druhou stranu se stát nemůže zbavit odpovědnosti za postup těchto orgánů, pokud se posléze ukáže jako postup mylný, zasahující do základních práv. V takové situaci není rozhodné, jak orgány činné v trestním řízení vyhodnotily původní podezření, ale to, zda se jejich podezření v trestním řízení potvrdilo ... Ústavní soud si je vědom že tyto závěry v minulosti vztahoval k náhradě škody za samotné trestní stíhání, nikoliv k náhradě škody za výkon vazby uložené v řízení, které skončilo zproštěním obžaloby. Ústavní soud však má za to, že bez ohledu na vymezení jednotlivých titulů pro náhradu škody v normách jednoduchého práva, tj. v zákoně č. 82/1998 Sb., je rovněž v projednávaném případě třeba zachovávat postulát ochrany základních práv jednotlivce a principy materiálního právního státu vymezené shora“.*

40. K možnému rozporu mezi oběma nálezy se vyjádřilo plénum Ústavního soudu v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 11/10 ze dne 6. 9. 2011, v němž se přihlásilo k závěrům nálezu sp. zn. II. ÚS 596/02 s tím, že tento nálezn *„správně upozorňuje na skutečnost, že zákonodárce se rozhodl založit odpovědnost státu za škodu způsobenou nejen nezákonným ale i zákonným rozhodnutím o vazbě“.* Dále v něm plénum rozebírá judikaturu Evropského soudu pro lidská práva se závěrem, že ten *„se ve své judikatuře vymezuje v podstatě toliko vůči vazbě uskutečněné v rozporu s čl. 5 odst. 1 až 4 Úmluvy; případné odškodnění i za vazbu zákonnou, jež byla uskutečněna v trestním řízení, které skončilo zastavením či zproštěním obžaloby, ponechává zásadně na úvaze národního zákonodárce“.* Jde-li o nálezn sp. zn. II. ÚS 590/08, plénum Ústavního soudu zdůraznilo zcela specifické okolnosti tehdejší věci a vysvětlilo, že tento nálezn *„nezpochybnil dosavadní rozhodovací praxi, jež hodnotí pro účely případné odpovědnosti samostatně zastavení trestního stíhání a rozhodnutí o vazbě“.*

41. K závěrům nálezu sp. zn. II. ÚS 596/02 se Ústavní soud přihlásil i v nálezu sp. zn. II. ÚS 1612/09 ze dne 23. 2. 2010 a v usnesení sp. zn. Pl. ÚS 20/12 ze dne 6. 11. 2012, v nichž znovu uvedl, že náhrada škody za zákonnou vazbu je beneficiem zákonodárce. V nálezu sp. zn. II. ÚS 3750/11 ze dne 20. 9. 2012 pak Ústavní soud řešil otázku příčinné souvislosti mezi vznikem škody a (zákonnou) vazbou, přičemž jako východiska svého rozhodování označil jak nálezn sp. zn. II. ÚS 596/02, tak nálezn sp. zn. II. ÚS 590/08 s tím, že právo na náhradu škody dovozoval z čl. 36 odst. 3 Listiny a čl. 5 odst. 5 Úmluvy; zde je nicméně nutno uvést, že v daném případě nebylo o existenci práva na náhradu škody s ohledem na zákonnou úpravu pochyb, otázka pouze byla, zda tvrzená škoda stěžovateli vůbec vznikla.

42. Nezbyvá tedy než shrnout, že z ústavního pořádku právo na odškodnění za zákonné zadržení neplyne. Tento závěr nelze obcházet ani konstrukcí, podle níž se zadržení stává nezákonným či nesprávným zpětně podle výsledku trestního řízení (viz opět nález sp. zn. II. ÚS 596/02; viz i Langášek, T., in Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 233-234; viz dále Pospíšil, I., tamtéž, str. 753-754). Budoucí odsouzení zadržené či vazebně stíhané osoby totiž není ústavním ani zákonným požadavkem pro zadržení, resp. pro omezení osobní svobody. Osoba, u níž jsou v momentu zadržení podmínky pro toto zadržení splněny, je zadržena řádně.

43. Lze připustit, jak je naznačeno již v bodu 39 tohoto nálezu, že poněkud jiný přístup zastává judikatura Ústavního soudu o odškodňování za trestní stíhání v případech, kdy stíhané osoby byly zproštěny obžaloby (viz nález sp. zn. Pl. ÚS 35/09 ze dne 6. 12. 2011; viz i rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 2805/2011 ze dne 13. 6. 2012; srov. ale nález sp. zn. III. ÚS 1391/15 ze dne 19. 1. 2016). S ohledem na to, že stěžovatelka trestně stíhána nebyla, a jde tudíž o skutkově i právně odlišnou situaci, však ani při vědomí této judikatury nebylo nutné ani možné postupovat podle § 23 zákona o Ústavním soudu za účelem případného sjednocení právě citovaného plenárního nálezu (a od něj se odvíjející judikatury; viz např. nález sp. zn. II. ÚS 2175/16 ze dne 13. 3. 2018) s výše citovaným plenárním nálezem sp. zn. Pl. ÚS 11/10 (a jím potvrzeným nálezem sp. zn. II. ÚS 596/02).

44. S ohledem na vše výše uvedené tudíž stěžovatelka mohla být se svou žalobou úspěšná pouze tehdy, plynul-li by její nárok z podústavního předpisu. Konkrétně jej stěžovatelka dovozovala ze zákona č. 82/1998 Sb., neboť své zadržení považovala za nesprávný úřední postup. Výklad podústavních předpisů ovšem primárně náleží obecným soudům, přičemž městský soud v dané věci konstatoval, že nárok stěžovatelky ze zákona neplyne. Stěžovatelka tento závěr relevantní argumentací nezpochybnila.

IV./C

Zbývající námitky

45. Stěžovatelka na závěr ústavní stížnosti uvedla, že za pochybení soudů považuje i to, že pod nesprávný úřední postup nepodřadily „*postup Okresního státního zastupitelství v Prostějově, které vydalo souhlas k odposlechům stěžovatelky*“. Ústavní soud k tomu poznamenává, že stěžovatelka jednak k odposlechům nepředložila žádnou (natožpak ústavněprávní) argumentaci, jednak odškodnění za odposlechy vůbec nebylo předmětem řízení, z něhož ústavní stížnost vzešla. Jde-li o tvrzení, že nesprávným úředním postupem bylo uvedení jména stěžovatelky na předvolání svědků v trestním řízení, stěžovatelka jej opět nepodporuje žádnou ústavněprávní ani jinou argumentací.

46. Konečně, ústavněprávní argumentaci postrádá i námitka nezákonnosti výroku II. napadeného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. Stěžovatelka pouze uvádí, že úkony „příprava účasti na jednání před soudem prvního stupně“ a „příprava k odvolacímu jednání“, za něž byla žalované přiznána náhrada nákladů, neexistují. Tento argument navíc ani neodpovídá § 1 odst. 3 písm. b) vyhlášky č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu.

V.
Závěr

47. Z uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnost v rozsahu, kterým byl napaden rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 25 Co 59/2018-52 ze dne 3. 5. 2018, podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl. Ve zbývající části byla ústavní stížnost podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu odmítnuta pro nepřipustnost.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 22. října 2018

Jiří Zemánek
předseda senátu